IL-MEDITAZZJONI FL-ISTORJA
TA’ L-ORDNI TAL-PATRIJIET MINURI

Ignatius Brady OFM

Adattament minn Noel Muscat OFM, minn artiklu ta’ l-istudjuż mikbi Franġiskan IGNATIUS BRADY OFM, «History of Mental Prayer in the Order of Friars Minor», *Franciscan Studies* 11 (1951) 317-345.

Meta l-istudjuż Franġiskan Michael Bihl ippubblika studju dwar l-Istatuti ġenerali tal-Patrijiet Minuri Osservanti (familja Ultramontana), approvati fil-Kapitlu ta’ Barcellona (1451), hu jinnota li kienet l-ewwel darba fl-istorja tal-leġislazzjoni ta’ l-Ordni tal-Patrijiet Minuri, li nsibu riferiment espliċitu għat-talb mentali, jew meditazzjoni, bħala eżerċizzju komunitarju fl-orarju ta’ kuljum tal-fraternità. Għalkemm dan hu veru, ma jfissirx, iżda, li l-meditazzjoni ma kellhiex storja ħafna eqdem fl-Ordni Franġiskan. Kien San Franġisk innifsu li qiegħed quddiem il-patrijiet il-problema tal-bilanċ bejn ix-xogħol u t-talb. Fir-RegB 5,1-2 insibu dawn il-kelmiet:
«Dawk l-aħwa li l-Mulej tahom il-grazzja li jaħdmu b’idejhom, ħa jaħdmu bla tnikkir u b’qalb tajba, biex hekk imbiegħdin mill-għażż, għadu tar-ruħ, ma jitfux fihom il-ħeġġa għat-talb u d-devozzjoni, li lilhom trid taqdi kull ħaġa maħluqa» (Fonti għall-Ħajja ta’ San Franġisk [FSF] 150).

Il-meditazzjoni fil-bidu ta’ l-Ordni

Kien hemm min sostna li, qabel is-seklu 16, il-Franġiskani ma kellhomx tradizzjoni ta’ meditazzjoni, u li din daħlet fl-Ordni wara li ġiet introdotta mill-Ġiżwiti bl-«Eżerċizzi Spiritwali» ta’ Sant’Injazju ta’ Loyola, u xterrdet fost reliġjużi oħrajn. Imma l-fatt li l-Istatuti ta’ Barcellona diġà fl-1451 jagħtu provvedimenti dwar il-meditazzjoni juri li din hi ħafna eqdem fost il-Franġiskani, u li saħansitra wieħed jista’ jipprova l-maqlub, jiġifieri li kienu l-Franġiskani dawk li ispiraw lir-reliġjużi li twieldu fi żmien il-kontroriforma kattolika tas-seklu 16, fosthom il-Ġiżwiti, rigward il-prattika tal-meditazzjoni. Kien ċertu Augustin Poulain li kiteb li l-meditazzjoni daħlet fl-Ordni Franġiskan fil-Kapitlu Ġenerali ta’ l-1594. Din it-teżi ġiet imwarrba mid-Dumnikan Raymond Devas, li wera li, fi ħdan l-Ordni tal-Predikaturi (Dumnikani), il-meditazzjoni kienet diġà prattika stabilita fi żmien il-Beatu Humbert de Romains (+1277), «Magister Generalis» ta’ l-Ordni. Ukoll fil-każ tal-Patrijiet Minuri (Franġiskani) nistgħu nuru l-istess ħaġa.
San Bonaventura jikteb: «Franġisku kien jgħallem li mhux possibbli li wieħed jimxi ‘l quddiem fis-servizz ta’ Alla, jekk ma jkunx ħabib tat-talb» (*Epistola de imitatione Christi*, n. 14, *S. Bonaventurae Opera Omnia*, Ad Claras Aquas, Florentiae, 1882-1902, Vol. VIII,502).

Il-bijografu tal-qaddis, Fra Tommaso da Celano, fil-*Memoriale in desiderio animae*, jikteb: «kien sar kollu kemm hu mhux tant bniedem li jitlob, daqskemm talba fiha nnifisha» (2C 95: FSF 813).

Il-problema sa mill-bidunett ta' l-Ordni kienet li l-Franġiskani kellhom ikunu bnedmin ta' talb, imma fl-istess ħin ukoll Ordni apostoliku, mogħti għall-predikazzjoni, ħidma ta' l-id, u studju. It-«talb u d-devozzjoni» huma r-ruħ tal-«ħidma bla tnikkir u b'qalb tajba» fil-kariżma ta' Franġisku u l-ewwel Patrijiet Minuri. Għalkemm l-ewwel kunventini Franġiskani kienu eremitaġġi mxabbtin mal-muntanji (Le Carceri, La Verna, Greccio, Fonte Colombo), imma qatt ma kienu daqshekk bogħod mill-abitat aktar minn siegħa mixi. Dan jurina li l-ħajja ta' l-ewwel patrijiet kienet mogħtija għall-ħemda tat-talb u l-kontemplazzjoni bil-lejl u f'xi żminijiet liturġiċi partikulari, u għall-ħidma apostolika tal-predikazzjoni fil-pjazez u l-knejjes matul il-jum. Mhux ta' b'xejn l-Ordni Franġiskan introduċa stil ta' ħajja li hi nofs triq bejn dik kontemplattiva u dik attiva, jiġifieri l-ħajja «mista» (imħallta) bejn kontemplazzjoni u apostolat.

X'aktarx li din hi r-raġuni għaliex fil-bidunett ta' l-Ordni ma nsibux leġislazzjoni partikulari dwar it-talb mentali jew meditazzjoni.

L-ewwel aħwa ta' Franġisku kienu irġiel ta' kontemplazzjoni. Biżżejjed nirreferu għar-Regola li San Franġisk kiteb lill-aħwa li jgħixu fl-eremitaġġi (FSF 184) biex nifhmu l-importanza ta' perjodi ta' kontemplazzjoni fis-solitudni. Imma dejjem bin-nota karatteristika ta' fraternità eremitika, bi rwoli ta' alternanza bejn ħajja kontemplattiva (rwol ta' Marija) u ħajja attiva (rwol ta' Marta), fuq il-mudell evanġeliku ta' Lq 10,38-42).

Kien San Franġisk innifsu li għallem lill-ewwel aħwa jitolbu (LM IV,3: FSF 1162) bil-meditazzjoni ta' Kristu msallab preżenti fil-knejjes kollha tiegħu (Talba «Adoramus te» tat-Testment). Il-bijografija tal-Beatu Eġidju ta' Assisi turina kemm dan kien bniedem ta' talb, fuq l-eżempju ta' missieru Franġisku. Hu jfakkar lill-aħwa fit-tradizzjoni ta' l-Ordni, li daħlet mill-bidunett, li wara l-Kumpieta huma kellhom jirtiraw għall-ħemda tat-talb sa l-għada filgħodu. Il-Fioretti jitkellmu dwar ir-ruħ kontemplattiva ta' Fra Silvestro (Fior 16: FSF 1602), Fra Bernardo da Quintavalle (Fior 28: FSF 1614), Fra Rufino, Fra Masseo u l-patrijiet tal-Marca di Ancona (Fior 42: FSF 1628), u Fra Giovanni della Penna (Fior 45: FSF 1631). Fra Tommaso da Pavia, *Dialogus de gestis sanctorum Fratrum Minorum*, Ad Claras Aquas, 1923, jirrakkonta, madwar l-1245, l-istejjer ta' bosta patrijiet Franġiskani fl-Italja, kollha irġiel kontemplattivi. Il-kronista Thomas of Eccleston, *De adventu Fratrum Minorum in Angliam*, jirrakkonta kif il-Franġiskani ta' l-Ingilterra kienu jħarsu silenzju rigoruż bejn il-Kumpieta u t-Terza, jiġifieri matul il-lejl kollu sad-9 ta' filgħodu ta' l-għada, li kien ħin speċjalment adatt għat-talb u l-kontemplazzjoni (drawwa li diġà nsibuha fir-RegEr). Dan jurina li, fl-ewwel seklu ta' l-Ordni, ma kienx hemm bżonn ta' leġislazzjoni speċifika dwar meditazzjoni, għax l-aħwa kienu jgħixuha b'impenn regolarment.

Fi żmien San Bonaventura

San Bonaventura, Ministru Ġeneral ta' l-Ordni tal-Minuri (1257-1274), jinsisti dwar l-ispirtu ta' talb f'żewġ ittri enċikliċi li bagħat lill-patrijiet, biex jirrimedja l-abbużi li kienu daħlu fil-ħajja reliġjuża tagħhom. Imma ma jagħti l-ebda indikazzjoni konkreta, ħlief li

jfakkar fil-bżonn li l-aħwa jitħarrġu f'dak li hu jsejjaħlu «studium devotionis», il-ħeġġa biex jiksbu t-tjieba tal-qalb permezz tat-talb (*S. Bonaventurae Opera Omnia*, VIII,469-470). Fl-opra intitolata *De sex alis Seraphim* («Is-sitt ġwienaħ tas-Serafin»), id-Duttur Serafiku jfakkar lis-superjuri ta' l-Ordni li jridu jkunu nies ta' talb. Il-ħeġġa għat-tjieba u t-talb hi l-fundament tal-ħajja reliġjuża (*S. Bonaventurae Opera Omnia*, VIII,134-135). Fir-*Regola novitiorum*, opra li fil-fatt hi tas-segretarju ta' Bonaventura, Bernardo da Besse, jingħad li n-novizzi għandhom jitħarrġu f'perjodu ta' talb personali kuljum, l-aktar filgħodu u filgħaxija (*S. Bonaventurae Opera Omnia*, VIII,478b). Interessanti, iżda, li fil-kitbiet ta' Bonaventura, ma nsibu l-ebda indikazzjoni għal xi ħin konkret riservat kuljum għall-meditazzjoni komunitarja, kif kien sar fil-każ tad-Dumnikani minn Humbert da Romains.

Il-Kostituzzjonijiet ta' Narbonne (1260), li huma l-ewwel ġabra sistematika ta' liġijiet fl-Ordni, jitkellmu għall-ewwel darba mill-«magnum silentium», jew il-ħin li fih l-aħwa kellhom jirtiraw fil-ħemda taċ-ċella għat-talb u l-mistrieħ:

«Billi jingħad fir-Regola li l-aħwa għandu jfittxu li jkollhom l-ispirtu tal-Mulej u l-ħidma qaddisa tiegħu, u li jitolbu dejjem lil Alla b'qalb safja (RegB 10) ... nordnaw li s-silenzju għandu jinżamm minn wara l-Kumpieta ... ħlief fil-każ tal-morda u dawk li jieħdu ħsiebhom ... u bil-permess speċjali tal-Gwardjan» (Rubr. IV, n. 10, *S. Bonavanturae Opera Omnia*, VIII,453b).

Il-Kostituzzjonijiet ta' Narbonne, li kienu l-bażi tal-leġislazzjoni kollha ta' l-Ordni, sempliċement juruna prassi li kienet komuni fl-Ordni, jiġifieri li l-ħin ta' tard filgħaxija, il-lejl, u filgħodu kmieni, kien mogħti kollu kemm hu għas-skiet u l-meditazzjoni.

Il-Kapitlu ta' Perpignan (1331) ikkmanda li jinżamm is-silenzju u l-ġabra wkoll bħala preparazzjoni għall-Quddiesa u għall-Uffiċċju divin, u li l-aħwa jridu jinġabru biss fil-knisja, kjostru jew dormitorju, minn wara l-Kumpieta sal-Prima (*Archivum Franciscanum Historicum* 2 (1909) 416-417).

Sas-seklu 14, fil-leġislazzjoni ta' l-Ordni Franġiskan ma nsibu l-ebda riferiment dirett għal prattika ta' meditazzjoni regolari f'ħin determinat, imma biss jissemma l-Uffiċċju divin u l-fatt li l-aħwa jżommu l-ispirtu tat-talb u d-devozzjoni, l-aktar fil-ħin tas-silenzju l-kbir. Imma fis-seklu 14, l-Ordni tal-Minuri, maqsum minn firdiet interni bejn il-Konventwali u l-Ispiritwali, għoddu miġjub fix-xejn minħabba l-Pesta s-Sewda ta' l-1345-1348, imxekkel mill-Gwerra tal-Mitt Sena bejn Franza u l-Ingilterra, u mdaħħal fit-taħwid li ġabet magħha x-Xiżma tal-Punent u ż-żmien tal-papat f'Avignon, kellu bżonn tassew tiġdid fil-ħajja spiritwali tiegħu. Dan seħħ b'mod partikulari fil-moviment ta' l-Osservanza.

L-Osservanza Franġiskana u r-riforma fit-talb

Ħafna jaħsbu li r-riforma ta' l-Osservanza fl-Ordni Franġiskan, mibdija fl-1335 u żviluppata mill-1368, kienet biss kwestjoni ta' ħeġġa għall-faqar evanġeliku tal-bidu, kontra l-proċess ta' konventwalizzazzjoni ta' l-Ordni. Imma fil-fatt l-Osservanza Franġiskana kienet, fuq kollox, sforz għal riforma fil-ħajja ta' talb u apostolat ta' l-aħwa.

Meta Fra Paoluccio Vagnozzi da Trinci waqqaf l-Osservanza taljana fuq linji aktar sodi fl-1368, hu kien ispirat mhux minn xewqa ta' faqar aktar radikali, imma pjuttost mix-xewqa ta' osservanza aktar perfetta tar-Regola Franġiskana. Minn hawn ġej l-isem

«observantia regularis». Mill-eremitaġġ umli ta' Brugliano, il-moviment kellu jixtered u jidħol f'bosta kunventi ta' l-Ordni tal-Minuri, l-aktar taħt il-qaddisin Bernardin minn Siena u Ġwann Capistrano, u kiseb ċerta awtonomija taħt il-Papa Ewġenju IV fl-1443. Kienu dawn l-irġiel qaddisa li evitaw li l-familja Osservanti tinfired mill-familja Konventwali ta' l-Ordni, imma fil-fatt, taħt il-Ministru Ġeneral Antonio Rusconi, l-Osservanti kisbu żewġ Vigarji Ġenerali, wieħed għall-Osservanti Ċismontani (Italja, Awstrja, Ungerija, Polonja, Terra Santa), u ieħor għall-Osservanti Ultramontani (Franza, Ġermanja, Spanja). Kien biss fl-1517 li l-Osservanti u l-Konventwali ġew definittivament mifrudin f'żewġ Ordnijiet reliġjużi distinti.

Hu interessanti li movimenti ta' riforma fil-Knisja, bħalma kienu l-Kanoniċi Agostinjani ta' Windesheim, li fosthom insibu lil Thomas à Kempis, awtur tat-trattat *Imitatio Christi*, nisslu dik li tissejjaħ «devotio moderna», li kisbet l-ispirazzjoni tagħha minn San Bonaventura u l-iskola ta' spiritwalità Franġiskana. Fl-abbazija Benedittina ta' San Giustina f'Padova, fl-1443 daħlet id-drawwa tal-meditazzjoni komunitarja fil-knisja. Fi Spanja kien hemm il-moviment ta' riforma ta' Garcia Ximenes de Cisneros f'Montserrat, li irriforma lill-Benedittini ta' Valladolid, u fl-1493 irtira f'Montserrat biex kiteb il-ktieb ta' eżerċizzi spiritwali *Ejercitatorio*, li kellu influss qawwi fuq Injazju ta' Loyola, il-fundatur tal-Ġiżwiti, li wkoll mar pellegrin f'Montserrat fl-1522. L-influss Franġiskan fuq din il-kitba hu evidenti.

Fi ħdan l-istess Ordni Franġiskan fi Spanja, kien hemm żewġ riformi ta' importanza kbira. Ir-*Recollectio Villacretiana*, li bdiet fl-1413 minn Fra Pedro de Villacreces, kienet riforma li fiha l-patrijiet kienu jagħmlu siegħa meditazzjoni kuljum wara l-Kumpieta u bil-lejl, waqt il-Matutin. Ir-riforma ta' Fra Juan de la Puebla, fondata fl-1487, fuq il-mudell ta' l-Osservanza taljana, u li minnha ħarġet il-familja Alkantarina, kienet tisħaq dwar il-meditazzjoni, faqar, u sawm. Il-patrijiet kienu jagħmlu sagħtejn kuljum fil-meditazzjoni komunitarja.

L-Osservanti Ċismontani

Kien San Ġwann Capistrano li daħħal id-drawwa tat-talb mentali komunitarju f'perjodi regolari fi ħdan l-Ordni tal-Patrijiet Minuri ta' l-Osservanza Regolari. Hu kien Vigarju Ġenerali ta' l-Osservanti Ċismontani mill-1449 sa l-1455.

Fil-formazzjoni tan-novizzi Capistrano jinsisti dwar l-importanza tat-talb mentali. Saħansitra wasal biex jgħid, f'ittra tiegħu miktuba fl-1452, li n-novizzi għandhom jitħarrġu inqas fil-kant ta' l-Uffiċċju divin u aktar fl-arti tat-talb mentali (tant li l-kant irriduċih biss għall-Quddiesa u l-Għasar). In-novizzi għandhom jiġu mħarrġin kif jiddedikaw siegħa kuljum għat-talb mentali. F'ittra oħra li Capistrano kiteb fl-1455 minn Vienna, hu jfakkar lill-patrijiet li kien hu li kien introduċa l-prattika ta' l-«orationes mentales», jew talb mentali, fost l-Osservanti Ċismontani.

Kien wara l-mewt ta' Capistrano fl-1456 li l-prattika tal-meditazzjoni regolari fil-komunità daħlet f'ħafna kunventi ta' l-Osservanti Ċismontani. Imma kellu jkun wara l-firda ta' l-Ordni ta' l-1517, u eżattament fl-1519 li l-Ministru Ġeneral tal-Patrijiet Minuri Osservanti, Francesco Lichetto, ikkmanda li kellha ssir siegħa meditazzjoni kuljum fil-knisja. Fil-Kapitlu Ġenerali ta' Messina (1532) din id-drawwa saret liġi universali għall-Osservanti Ċismontani kollha.

L-Osservanti Ultramontani

L-aktar leġislazzjoni importanti dwar il-meditazzjoni fil-familja ta' l-Osservanti Ultramontani hi dik marbuta mal-kostituzzjonijiet tal-Kapitlu ta' Barcellona, għax dawn baqgħu jiġu osservati mill-Ultramontani għal sekli sħaħ. Fit-titlu *De divino ufficio, oratione et silentio,* insibu dan id-digriet ġdid:
«L-Uffiċċju divin għandu jinqara bla kant fil-kunventi ... Inwissu wkoll lill-patrijiet kollha, sabiex fil-ħinijiet stabiliti huma għandhom jitħarrġu fid-devozzjoni qaddisa u privata u fit-talb mentali» (M. BIHL, «Statuta generalia Observantium ultramontanorum an. 1451 Barcinonae edita», *Archivum Franciscanum Historicum* 38 (1945) 185-189).
L-istess kostituzzjonijiet jitkellmu dwar is-silenzju minn wara l-Kumpieta u li l-patrijiet iridu jinġabru f'postijiet determinati tal-kunvent matul il-lejl. Id-dixxiplina tat-talb mentali f'dawn il-kostituzzjonijiet turi sens kbir ta' moderazzjoni u ta' ħeġġa biex tiġi mġedda l-ħajja spiritwali tal-patrijiet. Il-fatt li l-Uffiċċju divin isir bla kant juri tendenza biex it-talb liturġiku ma jkunx magħmul fuq stil monastiku, imma jaqbel aktar mal-kariżma ta' l-Ordni li jkun mogħti għall-apostolat, studju u ħidma.
Fil-Kapitlu Ġenerali ta' Fontenay-le-Comte (1457), li sar fil-Provinċja ta' Tours, naraw li l-meditazzjoni tintrabat ma' l-Uffiċċju divin:
«Wara li l-patrijiet ikunu talbu bid-devozzjoni kollha l-Uffiċċju divin, huma għandhom jibqgħu għal xi ħin li fih jixorbu mill-ispirtu tal-Mulej u ta' San Franġisk» (N. GLASSBERGER, «Chronica», *Analecta Franciscana* II,375). U fil-Kapitlu ta' Nürnberg ta' l-1465, jingħad li «wara l-Kumpieta l-patrijiet għandhom jibqgħu fil-knisja jitolbu għal xi siegħa jew aktar, u wara l-Matutin sat-tliet u nofs ta' filgħodu» (GLASSBERGER, 352). Il-Kumpieta kienet tingħad xis-6 pm, u mbagħad kienet issir il-meditazzjoni u ċ-ċena.

L-Osservanti Franġiskani wara l-1517
Il-Franġiskani fi Spanja

Fis-seklu 16 ir-riformi Franġiskani fi Spanja ipproduċew bosta kittieba spiritwali famużi, bħalma kienu Francisco de Osuna (1497-1542), Bernardino de Laredo (1482-1540), Juan de los Angeles (1536-1609) u Diego de Estella (1524-1578).
Fi Spanja twaqqfu bosta kunventi magħrufin bħala «recolleciones», partikolarment taħt il-kardinal Quiñones. Fihom it-talb kellu prijorità. Barra l-Uffiċċju divin, il-patrijiet kienu jagħmlu siegħa meditazzjoni wara l-Kumpieta, nofs siegħa wara t-Terza, siegħa wara l-Matutin fix-xitwa, jew nofs siegħa wara n-Nona fis-sajf. Il-meditazzjoni kellha ssir fil-kor, knisja, oratorju jew kjostru, u kien isir qari ta' silta qasira qabel is-skiet.
Ir-riforma ta' Juan de la Puebla welldet il-familja ta' l-Alkantarini, mibdija minn San Pietru t'Alcantara. L-Istatuti ta' din ir-riforma Franġiskana ta' l-1516 jordnaw tlitt siegħat ta' talb mentali kuljum. Pietru t'Alcantara kien direttur spiritwali ta' Santa Tereża t'Avila, fundatriċi tal-Karmelitani Skalzi, u ta' San Franġisk Borgia, it-tielet prepostu ġenerali tal-Ġiżwiti.

Il-Kapuċċini

L-istorja tal-meditazzjoni fost il-Kapuċċini kienet oġġett ta' studji profondi li diġà saru (R. AB ALOSTO OFMCap., «De oratione mentali in Ordine Fratrum Minorum Capuccinorum», *Collectanea Franciscana* 3 (1933) 40-66; 9 (1939) 164-192). Il-kostituzzjonijiet tal-Kapitlu ta' Albacina (1529), l-ewwel wieħed fl-istorja tal-Kapuċċini, jirreferi għall-prattika tat-«talb mentali fil-ħinijiet stabiliti mill-Ordni», jiġifieri skond id-drawwa ta' l-Osservanza Regolari li semmejna, imma l-Kapuċċini żiedu żewġ mumenti oħrajn, wara t-Terza u wara l-Għasar, bħala perjodi li wieħed fihom seta' jagħmel meditazzjoni, imma bla obbligu.
Meta l-Kapuċċini ġew approvati mill-Papa Pawlu III fl-1536, il-kostituzzjonijiet żammew is-sagħtejn meditazzjoni ta' l-Osservanti, li baqgħu waħda mill-karatteristiċi tal-kostituzzjonijiet tar-riforma Kapuċċina għal bosta sekli.

Ir-riformi l-oħrajn ta' l-Osservanza Franġiskana

Il-familja ta' l-Osservanza Regolari Franġiskana, li fl-1517 ġiet mifruda mill-familja Konventwali, biex hekk l-Ordni tal-Minuri inqasam f'żewġ Ordnijiet, kellha bikri tara riformi oħrajn barra minnha u fi ħdanha stess. L-akbar riforma li twieldet mill-Osservanza, imma żviluppat barra minnha, kienet dik tal-Kapuċċini, li bdew fl-1525. Imma fi ħdan l-Osservanza nnifisha nsibu diversi riformi li żviluppaw f'familji li baqgħu magħqudin taħt l-istess Ministru Ġeneral tal-Patrijiet Minuri Osservanti. Fost dawn ir-riformi nsemmu r-Riformati fl-Italja u r-Rekolletti fil-familja ta' l-Osservanza Ultramontana. Flimkien ma' l-Alkantarini, l-ismijiet ta' dawn il-familji kollha fi ħdan l-Osservanza ġew aboliti mill-Papa Ljun XIII fl-1897, permezz tal-Bulla «Felicitate quadam», li biha ried li din l-akbar familja tal-Franġiskani, taħt l-istess Ministru Ġeneral, tissejjaħ sempliċement bl-isem «Ordo Fratrum Minorum», Ordni tal-Patrijiet Minuri (OFM).
Ir-Riformati twieldu fi ħdan l-Osservanza taljana fl-1532, kważi fl-istess żmien tal-Kapuċċini. Ir-Riformati xtaqu biss osservanza aktar iebsa tar-Regola Franġiskana, fuq il-mudell tal-Kapuċċini, imma fi ħdan l-istess Osservanza. Għalkemm ir-Riformati kellhom xi elementi partikulari tagħhom, imma maż-żmien ma kien fadal l-ebda differenza sostanzjali bejn il-Patrijiet Minuri Osservanti u dawk Riformati. Rigward it-talb mentali, ir-Riformati kienu introduċew sagħtejn ta' meditazzjoni fil-kostituzzjonijiet ta' l-1642. Interessanti wkoll li d-djar tan-novizzjat u l-eremitaġġi Franġiskani tal-bidu (La Verna, Fonte Colombo, eċċ) kienu normalment kunventi tal-Franġiskani Riformati.
Ir-Rekolletti, li bdew fi Spanja bil-kunventi tar-«recolleciones» imwaqqfin mill-kardinal Quiñones (1523), xterrdu fi Franza u mbagħad fil-Ġermanja u l-Ewropa ta' fuq. L-idejal tar-Rekolletti kien dak li jagħti attenzjoni akbar lit-talb mentali u l-Uffiċċju divin.
Fl-Italja fl-1622 twieldet ukoll ir-riforma tar-«ritiri» permezz tal-Beatu Bonaventura ta' Barcellona (1620-1684). Bonaventura kien daħal mal-Franġiskani Rekolletti. Fl-1662 mar Ruma u waqqaf il-kunvent ta' Santa Maria delle Grazie fl-għoljiet tas-Sabina, xi għoxrin mil barra minn Ruma. Minn din ir-riforma, li tagħha l-isbaħ eżempju għadna narawh fil-kunvent ta' San Bonaventura al Palatino, ħdejn il-Kolossew ta' Ruma, ħalliet

bosta qaddisin lill-Ordni Franġiskan, fosthom San Teofilu minn Corte u San Leonardu minn Porto Maurizio. Ir-«ritiri» kienu eżempji ta' kunventi ċkejknin fejn l-aħwa kienu jgħixu ħajja ta' talb u meditazzjoni intensa.

Konklużjoni

L-ewwel patrijiet Minuri, taħt l-eżempju u t-tmexxija ta' San Franġisk, kienu hekk mehdijin fit-talb mentali li ma kellhom bżonn ta' l-ebda leġislazzjoni. L-ewwel ħjiel ta' leġislazzjoni nsibuhom minn żmien il-ġeneralat ta' San Bonaventura. Fit-tiġdid tal-ħajja Franġiskana mibdi mill-Osservanza Regolari, it-talb mentali kien element importanti. Sabiex l-Ordni Franġiskan, li hu ta' ħajja apostolika, ma jittraskurax id-dmir tat-talb, bdew jiġu introdotti elementi konkreti ta' leġislazzjoni rigward it-talb mentali, l-ewwel minn San Ġwann Capistrano fost iċ-Ċismontani, u mbagħad mill-Kapitlu ta' Barcellona fost l-Ultramontani. Fl-1523 l-Ordni kien beda jgħix l-elementi essenzjali kollha tal-meditazzjoni, jew talb mentali, li ħafna minna trabbejna fih fil-formazzjoni tagħna, jiġifieri ħin speċifiku (siegħa), post speċifiku (kor jew knisja), u l-prattika ta' qari spiritwali wara l-Uffiċċju divin u qabel is-skiet tal-meditazzjoni li ssir fil-komunità.

Ikollna nammettu li f'dawn l-aħħar snin il-meditazzjoni f'bosta fraternitajiet daħlet fi kriżi. Minkejja dan, il-Kostituzzjonijiet Ġenerali ta' l-Ordni tal-Patrijiet Minuri (2004) huma ċari dwar dan id-dmir fil-ħajja reliġjuża Franġiskana:

«Billi l-ħajja u r-Regola tal-Patrijiet Minuri hi l-osservanza ta' l-Evanġelju mqaddes, l-aħwa għandhom japplikaw ruħhom għall-qari u l-meditazzjoni ta' l-Evanġelju u ta' l-Iskrittura» (KK.ĠĠ. OFM, art. 22).

«Kollhom ħerqa biex jiksbu l-ispirtu tat-talb u d-devozzjoni, l-aħwa kollha għandhom jiddedikaw ħin kuljum għat-talb mentali, jew waħedhom jew fil-komunità» (KK.ĠĠ. OFM, art. 24).

L-Istatuti Ġenerali jgħidu li l-ħin tat-talb mentali għandu jiġi muri fl-Istatuti Partikulari tal-Provinċja (SS.ĠĠ. OFM, art. 9) u li l-Gwardjani għandhom jiżguraw li jsir qari spiritwali, l-aktar ta' l-Iskrittura, wkoll fil-komunità (SS.ĠĠ. OFM, art. 11).

Għalkemm il-leġislazzjoni tallum tħalli ħafna spazju għal-libertà u krejattività, hemm xi elementi li jibqgħu validi, jiġifieri: (1) il-meditazzjoni hi obbligu ta' kuljum fil-ħajja Franġiskana; (2) il-modalità kif issir trid tiġi murija fil-leġislazzjoni. It-tradizzjoni ta' sekli sħaħ fl-Ordni tagħna dejjem żammet li l-meditazzjoni trid issir b'rabta ma' l-Uffiċċju divin (ukoll taħt forma ta' «lectio divina»), preferibilment fil-knisja/oratorju u fil-komunità. It-tul tagħha jiddependi miċ-ċirkustanzi, imma fl-istorja ta' l-Ordni l-aħwa kienu jiddedikaw siegħa kuljum għat-talb mentali. F'ħafna kunventi ta' l-Ordni llum tiġi rakkomandata almenu nofs siegħa, li hi l-minimu indispensabbli ta' ħin biex wieħed jibda jagħmel meditazzjoni kif suppost.